

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет Географічний
Кафедра раціонального використання природних
ресурсів і охорона природи

Затверджено
На засіданні кафедри РВПР І ОП
факультету географічного
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 11 від "14" серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри _____

Рожко І. М.

Силабус
з навчальної дисципліни
«Управління природокористуванням»,
що викладається в межах ОПП
«Прикладне ґрунтознавство та оцінка земель»
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 103 Науки про Землю

Львів 2023

Назва курсу	Управління природокористуванням
Адреса викладання курсу	вул. Дорошенка, 41, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра раціонального використання природних ресурсів і охорони природи.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки, 103 Науки про Землю
Викладачі курсу	Койнова І.Б., кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри РВПР і ОП.
Контактна інформація викладачів	Iryna.Koynova@lnu.edu.ua, https://geography.lnu.edu.ua/employee/koynova-iryna-bohdanivna
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Tims або Skype. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/course
Інформація про курс	Навчальний курс «Управління природокористуванням» є дисципліною вільного вибору студента з циклу професійної та практичної підготовки для галузі знань 10 – Природничі науки зі спеціальності 103 Науки про Землю для освітньої програми «Прикладне ґрунтознавство та оцінка земель» магістра, яка викладається у 3 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS)
Коротка анотація курсу	Курс розроблено таким чином, щоб надати студентам необхідні знання і вміння, необхідні для того, щоб у подальшій професійній діяльності застосовувати теорію управління природокористуванням для прийняття екологічноорієнтованих управлінських рішень на будь-якому рівні, а також розробляти і запроваджувати системи екологічного менеджменту на суб'єктах управління згідно міжнародних стандартів.
Мета та цілі курсу	Мета сформувати у студентів знання щодо методології сучасного управління природокористуванням з використанням закордонного досвіду на різних рівнях - державному, регіональному, локальному в Україні та практичні навички розроблення і запровадження системи екологічного менеджменту на суб'єктах управління згідно міжнародних стандартів. Цілі: - засвоїти теоретико-методологічні основи сучасного управління та специфіку управління використанням природних ресурсів; - навчити студентів використовувати на практиці успішні вітчизняні та закордонні методи управління природокористуванням; - розглянути різні підходи та інструменти управління природокористуванням з позицій збалансованого розвитку територій; - сформувати вміння та навички для розроблення та запровадження Системи Екологічного Менеджменту на підприємствах/організаціях різного виду діяльності.
Література для вивчення дисципліни	<u>Основна література:</u> 1. Назарук М., Бота О., Жук Ю. Управління природокористуванням та оцінка впливу на довкілля. Навчальний посібник. Львів, 2022. – 248 с. 2. Самойленко Н. М. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків : НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с. 3. Царенко О.М. Основи екології та економіка природокористування : Навчальний посібник. – Суми, 2018 – 592 с. 4. Основи екології. Екологічна економіка та управління

- природокористування: Підручник / за ред. Л.Г. Мельника, К.М. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с.
5. Поп С.С. Управління природокористуванням: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Ужгород: УжНУ, 2021. – 86 с.
  6. Екологія і організація природоохоронної діяльності: Навчальний посібник. – К.: 2006.– 304 с
  7. Екологічне управління : Підручник / В.Я.Шевчук, Ю.М.Саталкін, Г.О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
  8. Шлапак Н. С. Екологічний менеджмент : підручник / Н. С. Шлапак, В. С. Волошин, Т. В. Серкутан. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 205 с.
  9. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді: Навчальний посібник. – Львів: Еней, 2004. – 216с.
  10. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Яреськовська та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с.
<https://www.ecolabel.org.ua/images/page/2018-04-02-01.pdf>
  11. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.Ф.Семенова, О.Л. Михайлюк. – К., 2004. – 407 с.
  12. ДСТУ ISO 14001-2015. Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. Київ, 2016 Електронний ресурс режим доступу https://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3-ISO_14001-2015-.pdf
  13. Огляд результативності природоохоронної діяльності. Україна. 2-й огляд. – ООН. Нью-Йорк і Женева, 2007.– 223 с.
  14. Управління у сфері охорони довкілля та природокористування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. Київ, 2003.– 160 с.
  15. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях // Державне управління: удосконалення та розвиток № 9, 2016. - <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1051>
  16. Christopher J. Barrow Environmental Management and Development / Christopher J. Barrow.- Routledge, 2005 - 276p.
  17. ENVIRONMENTAL MANAGEMENT // FRAME WORK SHEFFIELD RESOURCES LIMITED. PUBLIC ENVIRONMENTAL REVIEW, 2019. – P. 158 – 161.
  18. Environmental management systems – Requirements with guidance for use: ISO 14001:2004. – [Second edition 2004-11-15]. – Geneva, 2004. – 23 p.
- Додаткова література:*
19. Закон України Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року // Відомості Верховної Ради, 2019, № 16, ст.70
  20. Закон України Про охорону навколишнього природного середовища // Відомості Верховної Ради України, 1991, № 41, ст. 546
  21. Закон України від 24 червня 2004 р. № 1862-IV. «Про екологічний аудит» – Урядовий кур'єр . – 2004. - № 150.
  22. Закон України Про стандартизацію // Відомості Верховної Ради України, 2014, № 31, ст.1058
- Інтернет-джерела.*
23. <http://www.menr.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
  24. <https://deplv.gov.ua/> – сайт Департаменту екології і природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації
  25. Національні доповіді про стан навколишнього природного

	<p>середовища в Україні : https://mepr.gov.ua/timeline/Nacionalni-dopovidi-pro-stan-navkolishnogo-prirodnogo-seredovishcha-v-Ukraini.html</p> <p>26. http://www.proeco.visti.net/naturalist/greenworld - сайт інформаційного центру української екологічної асоціації “Зелений світ”. Новини в галузі збереження навколишнього середовища та ресурсів.</p>
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	24 години аудиторних занять (з них: 16 годин лекцій і 8 годин практичних занять) та 66 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - як здійснюється управління природокористуванням в Україні на різних рівнях; - сучасне природоохоронне законодавство України; - міжнародні угоди щодо раціоналізації природокористування, що ратифікувала Україна; - закордонний досвід управління природокористуванням; - стандарти, що застосовують для ефективного управління природокористуванням та охороною природи; - різні підходи та методи щодо прийняття природозорієнтованих рішень. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснювати управління природокористуванням на основі сучасного законодавства, знань екологічних закономірностей та принципів збалансованого розвитку; - аналізувати екологічну політику України; - запроваджувати системи екологічного управління на підприємствах; - застосовувати різні методи та інструменти управління природокористуванням з врахуванням закордонного досвіду.; - проявляти вміння працювати в команді для збільшення ефективності управління; - проявляти креативний підхід та лідерські навички в організації просвітницької діяльності серед суб'єктів управління для щодо особистої відповідальності за стан довкілля. <p>У результаті вивчення курсу здобувачами набуваються такі <i>Фахові компетентності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Знання сучасних засад прикладного ґрунтознавства, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, і передусім земельних ресурсів, а також економічних аспектів законодавства щодо оцінки земель. • Здатність застосовувати знання і необхідні практичні навички з планування, організації, мотивування, контролю та регулювання діяльності профільних підприємств і установ. • Уміння застосовувати наукові знання і практично втілювати їх для розробки та впровадження механізмів територіального планування, проведення моніторингу розвитку регіонів, складання стратегічних планів і програм. <p><i>Програмні результати навчання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Аналізувати особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі. • Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю. • Розробляти, керувати та управляти проектами в науках про Землю, оцінювати і забезпечувати якість робіт. • Вміти здійснювати екологічну оцінку, аудит, ліцензування, сертифікацію використання природних ресурсів, прогнозувати

	<p>розвиток екологічних, технологічних, економічних та соціальних наслідків на окремих об'єктах природокористування.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково дослідницькій діяльності. • Знати основні принципи управління підприємств сфери природокористування, їхньої організації, виробничої та організаційної структури управління. • Розробляти та впроваджувати механізми територіального менеджменту, геопланування, здійснювати моніторинг регіонального розвитку, складати плани та програми. • Оцінювати еколого-економічний вплив на довкілля при впровадженні інженерних заходів та проектувати природоохоронні заходи. • Застосовувати увесь спектр методів та підходів оцінки землі як природного ресурсу, засобу виробництва у сільському і лісовому господарстві та як просторового базису у суспільному виробництві.
Ключові слова	Природокористування, екологічний менеджмент, екологічна політика, екологічне законодавство, функції екоменеджменту, екологічні закони, екологічна криза, попереджувальний підхід, повний життєвий цикл продукції, система екологічного менеджменту, екологічний аспект діяльності підприємства, відповідальне споживання, екологізація життєдіяльності, збалансоване природокористування, низьковуглецевий розвиток економіки, екологічні стандарти, системний аналіз, екологічний імператив, економічні збитки від забруднення довкілля, недоотримана вигода, розширена відповідальність виробника.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, семінарських /практичних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Подано нижче у формі СХЕМИ КУРСУ**
Підсумковий контроль, форма	залік в кінці семестру, комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з наступних дисциплін: Екологія, Раціональне природокористування, Соціальна екологія, Економіка природокористування, достатніх для сприйняття категоріального апарату даного курсу, розуміння підходів до вибору ефективних заходів екологізації діяльності будь-якого підприємства, організації, установи.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	лекції, презентації, дискусія-обговорення актуальних проблем, колаборативне навчання (форми – спільні та індивідуальні дослідні проекти, тьюторство тощо) проектно-орієнтоване навчання.
Необхідне обладнання	Комп'ютер та проектор із загальноживаними програмами та операційними системами.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • семінарські заняття – 40% семестрової оцінки; максимальна кількість балів - 40; індивідуальне завдання - 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів - 30; • контрольні заміри (1 модуль):30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів –30. <p>Підсумкова максимальна кількість балів <u>100</u></p> <p>Семінарські роботи студенти захищають усно (відповідаючи на питання викладача); теми самостійної роботи у вигляді есе виконують письмово у зошиті, ІДЗ виконують у вигляді презентації PowerPoint та доповідають на семінарі, контрольні заміри (модуль) студенти</p>

	<p>виконують письмово.</p> <p>На модульній роботі кожен студент отримує індивідуальне завдання, яке містить теоретичні запитання, завдання на перевірку практичного застосування теоретичних знань, набір термінів і визначень. Отримані бали за модуль та ІДЗ додаються до балів, отриманих на семінарських та практичних заняттях.</p> <p>Письмові роботи: <i>Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, індивідуальне завдання тощо).</i></p> <p>Академічна доброчесність: <i>Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</i></p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. <i>Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</i></p> <p>Література. <i>Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</i></p> <p>Політика виставлення балів. <i>Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</i></p> <p><i>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</i></p>
<p>Питання до заліку</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та основні функції управління природокористуванням 2. Основні принципи й елементи управління природокористуванням 3. Предмет, мета і завдання управління природокористуванням 4. Системний підхід у дослідженнях управління природокористуванням. 5. Правове забезпечення управління природокористуванням 6. Сучасна екологічна політики України - зміст і завдання 7. Аналіз сучасного природоохоронного законодавства України. 8. Екологічний менеджмент як механізм гармонізації системи „природа-суспільство" 9. Сучасні вимоги до екологічного менеджменту 10. Тлумачення понять екологічне управління, екологічний менеджмент, система екологічного менеджменту 11. Система екологічного менеджменту в Україні 12. Історія розвитку екологічного менеджменту в світі 13. Перспективи розвитку та концепція екологічного менеджменту в Україні 14. Стандарти ДСТУ ІСО 14000 : 2015 - Система екологічного менеджменту - історія та хронологія розвитку 15. Переваги від введення системи екологічного менеджменту і витрати на її реалізацію

	<ol style="list-style-type: none"> 16. Етапи впровадження системи екологічного менеджменту на підприємстві 17. Попереджувальний підхід як основа системи екологічного менеджменту. Приклади застосування 18. Еколого-економічні ефекти запровадження "чистого виробництва" 19. Попередній екологічний аналіз діяльності підприємства 20. Екологічні аспекти основної діяльності підприємства 21. Екологічні аспекти невиробничої діяльності підприємства 22. Екологічні аспекти виробництва побічної продукції при роботі підприємства 23. Екологічні аспекти діяльності підприємства: сфера послуг 24. Екологічна політика підприємства: розробка, оформлення, запровадження 25. Приклади екологічних політик підприємств України, що працюють за стандартами ІСО 14000 26. Стадія планування при впровадженні СЕМ на підприємстві 27. Постановка цілей і завдань при впровадженні СЕМ на підприємстві 28. Програма екологічного менеджменту на підприємстві: формування, впровадження 29. Механізм впровадження системи екологічного менеджменту 30. Можливості запровадження екологічних імперативів при прийнятті управлінських рішень на різних рівнях в Україні. 31. Економічні аспекти природокористування. 32. Плата за використання природних ресурсів. 33. Екологічний податок. 34. Аналіз функцій та обов'язків міністерств та відомств, що здійснюють управління природними ресурсами. 35. Можливості запровадження інших економічних інструментів регулювання природокористування з використанням закордонного досвіду. 36. Закордонний досвід екологічного страхування, продаж квот на викиди забруднюючих речовин 37. Вдосконалення управління природними ресурсами на місцевому рівні. Місцевий екологічний план дій. 38. Досвід розробки та запровадження МЕПД в Україні 39. Управління земельними ресурсами та його оптимізація.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1 тиждень/ 12 год	Тема 1. Методологія управління природокористуванням. Базові теоретичні принципи, підходи та функції. <i>Природоохоронне законодавство України. Екологічна політика України</i>	Лекція <i>Самостійна робота</i>	1. Назарук М., Бота О., Жук Ю. Управління природокористуванням та оцінка впливу на довкілля. Навчальний посібник. Львів, 2022. 248 с. 2. Самойленко Н. М. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб./ Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. Харків : НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. 174с. 3. Шлапак Н. С. Екологічний менеджмент : підручник / Н. С. Шлапак, В. С. Волошин, Т. В. Серкутан. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 205 с. 4. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді: Навчальний посібник. – Львів: Еней, 2004. – 216с. 5. ENVIRONMENTAL MANAGEMENT // FRAME WORK SHEFFIELD RESOURCES LIMITED. PUBLIC ENVIRONMENTAL REVIEW, 2019. – Р. 158 – 161.	2 год. <i>Опрацювання літератури самостійна робота підготовка до семінару, 10 год.</i>	1 тижд.
2 тиждень/ 10 год	Тема 2. Ефективне природокористування - передумова виходу з еколого-економічної кризи. Екологічний імператив. <i>Основні відмінності між раціональним та нераціональним природокористуванням. Аналіз конкретних прикладів</i>	Лекція, <i>Самостійна робота</i>	1. Екологічне управління : Підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с. 2. Назарук М., Бота О., Жук Ю. Управління природокористуванням та оцінка впливу на довкілля. Навчальний посібник. Львів, 2022. –248 с. 3. Шлапак Н. С. Екологічний менеджмент : підручник / Н. С. Шлапак, В. С. Волошин, Т. В. Серкутан. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 205 с. 4. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді: Навчальний посібник. – Львів: Еней, 2004. – 216с. 5. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях // Державне управління: удосконалення та розвиток № 9, 2016. - http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1051	2 год <i>Опрацювання літератури самостійна робота підготовка до семінару, 8 год</i>	2 тижд.
2 тиждень/ 2 год	Тема 1-2. Методологія управління природокористуванням. Базові теоретичні принципи та підходи. Екологічний менеджмент як	Семінар, групова дискусія,	1. Назарук М., Бота О., Жук Ю. Управління природокористуванням та оцінка впливу на довкілля. Навчальний посібник. Львів, 2022. – 248 с. 2. Екологічне управління : Підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с. 3. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред.	2 год	2 тижд

	механізми гармонізації системи „природа-суспільство”. Системність управління. Екологічний імператив. Дискусія на тему : Чому сучасне управління природокористуванням України неефективне при такому розгалуженому природоохоронного законодавстві?		В.Ф.Семенова, О.Л. Михайлюк. – К., 2004. – 407 с. 4. Шлапак Н. С. Екологічний менеджмент : підручник / Н. С. Шлапак, В. С. Волошин, Т. В. Серкутан. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 205 с. 5. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді: Навчальний посібник. – Львів: Еней, 2004. – 216с. 6. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях // Державне управління: удосконалення та розвиток № 9, 2016. - http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1051 7. ENVIRONMENTAL MANAGEMENT // FRAME WORK SHEFFIELD RESOURCES LIMITED.PUBLIC ENVIRONMENTAL REVIEW, 2019. – P. 158 – 161.		
3 тиждень/ 10 год	Тема 3. Система державного управління природокористуванням. Загальнодержавний рівень управління, ресурсний рівень управління, галузевий рівень управління <i>Аналіз функцій та обов'язків міністерств та відомств, що здійснюють управління природними ресурсами.</i>	Лекція, <i>Самостійна робота</i>	1. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях //Державне управління: удосконалення та розвиток № 9, 2016. - http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1051 2. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / за ред. Л.Г. Мельника, К.М. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с. 3. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді: Навчальний посібник. – Львів: Еней, 2004. – 216с. 4. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів	2 год	3 тиж
4 тиждень/ 10 год	Тема 4. Вдосконалення управління природними ресурсами на місцевому рівні. Місцевий екологічний план дій. Досвід розробки та запровадження МЕПД в Україні <i>Аналіз МЕПД, розробленого і реалізованого для м.Жовкви (Львівська область). Причини недовиконання</i>	Лекція, <i>Самостійна робота</i>	1. Управління у сфері охорони довкілля та природокористування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. Київ, 2003.– 160 с. 2. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях //Державне управління: удосконалення та розвиток № 9, 2016. - http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1051 3. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / за ред. Л.Г. Мельника, К.М. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с. 4. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді: Навчальний посібник. – Львів: Еней, 2004. – 216с.	2 год	3-4 тиж

4 тиждень/ 2 год	Тема 3-4. Аналіз функцій та зобов'язань міністерств та відомств, що здійснюють управління природними ресурсами. Вивчення закордонного досвіду ресурсного управління Місцевий екологічний план дій. Дискусія на тему : ресурсний чи галузевий підхід в управлінні природокористування ?	Семинар, групова дискусія,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / за ред. Л.Г. Мельника, К.М. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с. 2. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.Ф.Семенова, О.Л. Михайлюк. – К., 2004. – 407 с. 3. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді: Навчальний посібник. – Львів: Еней, 2004. – 216с. 4. Environmental management systems – Requirements with guidance for use: ISO 14001:2004. – [Secondedition 2004-11-15]. – Geneva, 2004. – 23 p. 	2 год	4 тиж.
5 тиждень/ 10 год	Тема 5. Міжнародні стандарти: Система екологічного менеджменту ISO – 14000. Історія, особливості переваги. Можливості запровадження в Україні, приклади успішної роботи СЕМа в Україні <i>Аналіз екологічних політик підприємств України, що працюють за стандартами ISO 14000</i>	Лекція, <i>Самостійна робота</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Ярьськовська та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с. https://www.ecolabel.org.ua/images/page/2018-04-02-01.pdf 2. ДСТУ ISO 14001-2015. Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. Київ, 2016 Електронний ресурс режим доступу https://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3-ISO_14001-2015-.pdf 3. Назарук М., Бота О., Жук Ю. Управління природокористуванням та оцінка впливу на довкілля. Навчальний посібник. Львів, 2022. – 248 с. 4. Christopher J. Barrow Environmental Management and Development / Christopher J. Barrow.- Routledge, 2005 - 276p. 5. Демяненко К.А. Сутність екологічного менеджменту та конкурентноспроможності підприємства // Економічний аналіз, 2015. – Том 19. № 3. С.114 – 120. 	2 год <i>Опрацювання літератури самостійна робота підготовка до семінару, 8 год</i>	5 тиж.
6 тиждень/ 10 год	Тема 6. Процедура розробки та запровадження системи екологічного менеджменту на підприємствах та в організаціях України. Етапи запровадження. Екологічні аспекти діяльності підприємства. Екологічна політика. Сертифікація та аудит. Контроль і постійне	Лекція,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Системи екологічно гоуправління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Ярьськовська та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с. https://www.ecolabel.org.ua/images/page/2018-04-02-01.pdf 2. ДСТУ ISO 14001-2015. Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. Київ, 2016 Електронний ресурс режим доступу https://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3- 	2 год <i>Опрацювання літератури самостійна робота підготовка до</i>	5 тиж.

	вдосконалення <i>Визначення екологічних аспектів діяльності університету, офісу фірми (60 осіб), фермерського господарства (вирощування соняшника).</i>	<i>Самостійна робота</i>	ISO 14001-2015-.pdf 3. Назарук М., Бота О., Жук Ю. Управління природокористуванням та оцінка впливу на довкілля. Навчальний посібник. Львів, 2022. – 248 с. 4. Демяненко К.А. Сутність екологічного менеджменту та конкурентноспроможності підприємства // Економічний аналіз, 2015. – Том 19. № 3. С.114 – 120.	<i>семінару, 8 год</i>	
6 тижень/ 2 год	Тема 5-6.Методика та етапи впровадження системи екологічного менеджменту в організаціях, на підприємствах різних видів діяльності Дискусія на тему : Чи заміна адміністративного керування природокористуванням на систему екологічного менеджменту допоможе Україні збалансовано розвиватись ?	Семінар,	1. Системи Екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Ярьськовська та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с. https://www.ecolabel.org.ua/images/page/2018-04-02-01.pdf 2. ДСТУ ISO 14001-2015. Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. Київ,2016 Електронний ресурс режим доступу https://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3-ISO_14001-2015-.pdf 3. Christopher J. Barrow Environmental Management and Development / Christopher J. Barrow.-Routledge, 2005 - 276р. 4. Демяненко К.А. Сутність екологічного менеджменту та конкурентноспроможності підприємства // Економічний аналіз, 2015. – Том 19. № 3. С.114 – 120. 5. Закон України від 24 червня 2004 р. № 1862-IV. «Про екологічний аудит» – Урядовий кур’єр . – 2004. - № 150. 6. Закон України Про стандартизацію // Відомості Верховної Ради України, 2014, № 31, ст.1058	2 год	6 тиж.
7 тижень/ 10 год	Тема 7. Управління землекористуванням в Україні. Кадастр земельних ресурсів. Земельний кодекс України. <i>Основні стратегічні напрямки земельної політики України щодо попередження деградації земель</i>	Лекція <i>Самостійна робота</i>	1. Закон України «Про охорону земель». - Інтерне ресурс: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text 2. Земельний кодекс України Інтернет ресурс: https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/kodeksi/63772.html 3. Відкриті дані земельного кадастру України https://kadastr.live/#5/48.43/32.77 4. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики: монографія / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Р.М. Курильців, Т.М. Прядка, Н.А.	2 год	7 тиж.

Опрацювання літератури самостійна робота підготовка до

			Третяк; [за заг. ред. А.М. Третяка]. – Біла Церква: «ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. – 227 с. 5. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях // Державнеуправління: удосконалення та розвиток № 9, 2016. - http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1051	<i>молулю, 8 год</i>	
8 тиждень/ 10 год	Тема 8. Економічні аспекти природокористування. Плата за використання природних ресурсів. Екологічний податок. Можливості запровадження інших економічних інструментів регулювання природокористування з використанням закордонного досвіду. <i>Закордонний досвід екологічного страхування, продаж квот на викиди забруднюючих речовин</i>	Лекція, <i>Самостійна робота</i>	1. Податковий кодекс України. Інтернет ресурс: https://tax.gov.ua/nk/ 2. Царенко О.М. Основи екології та економіка природокористування : Навчальний посібник. – Суми, 2018 592 с. 3. Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. Запитання та відповіді: Навчальний посібник. – Львів: Еней, 2004. – 216с. 4. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористування: Підручник / за ред. Л.Г. Мельника, К.М. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с. 5. Управління у сфері охорони довкілля та природокористування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. Київ, 2003.– 160 с. 6. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях // Державне управління: удосконалення та розвиток № 9, 2016. - http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1051	2 год <i>Опрацювання літератури самостійна робота підготовка до захисту індивідуальних проєктів, 8 год</i>	7 тиж.
8 тиждень, 2 год	Захист індивідуальних завдань-проєктів «Можливості удосконалення управління природокористуванням на об'єкті/території індивідуального магістерського дослідження»	Семінар, дискусія, Модульна робота	1. Назарук М., Бота О., Жук Ю. Управління природокористуванням та оцінка впливу на довкілля. Навчальний посібник. Львів, 2022. 248 с. 2. Царенко О.М. Основи екології та економіка природокористування : Навчальний посібник. – Суми, 2018 – 592 с. 3. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.Ф.Семенова, О.Л. Михайлюк. – К., 2004. – 407 с. 4. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористування: Підручник / за ред. Л.Г. Мельника, К.М. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с. 5. Управління у сфері охорони довкілля та природокористування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. Київ, 2003.– 160 с. 6. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2021 році https://mepr.gov.ua/timeline/Nacionalni-dopovidi-pro-stand-navkolishnogo-prirodnogo-seredovishcha-v-Ukraini.html	2 год	8 тиж.